

ORTADOğU GÜNDEMİ

1-7 Mart 2021

2021

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye:

BM Suriye Araştırma Komisyonunun yeni raporunda Suriye genelinde “acil ve kapsamlı ateşkes” yapılması tavsiyesi yer aldı. Ateşkesin yeni saldırılar için bir araç olarak kullanılmasını engelleyecek önlemler alınması, müzakerelerin desteklenmesi ve temel insan haklarının koruması gerekliliklerinin altı çizildi. Komisyon Başkanı, kendileri için önemli olanın komisyon çalışmalarının mağdurlar tarafından takdir etmesi olduğunu belirtti.¹

ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ned Price, 2 Mart Salı günü yaptığı açıklamada Türkiye ve ABD'nin Suriye'ye yönelik ortak ilgi alanları olduğundan bahsetti. Price, geçen sene Suriye'nin kuzeybatısında 34 Türk askerini öldüren acımasız rejim saldırısını hatırlatarak ABD'nin NATO müttefiki Türkiye'nin yanında olduğunu belirtti.²

ABD'li radyo kanalı VOA, plastik şişe, soda kutuları ve metal parçaları toplayarak ailelerini geçindirmeye çalışan çocuk işçiler üzerine dikkat çekti.³ World Vision raporunda ise pek çok çocuğun savaş bittikten sonra ülkenin toparlanmasına ve ekonomik büyümesine katkıda bulunamayacağı yer aldı.⁴ Raporda ayrıca çocukların yaşam beklentisinin 13 yıl geriye düştüğü vurgulandı.

• Suriye Rejimi:

Suriye rejimi resmî haber ajansı SANA'nın bildirisine göre İsrail'in Şam bölgesine düzenlediği füze saldırılarına Suriye rejimi tarafından hava savunma sistemleri ile karşılık verildi. Haberde, “Suriye hava savunması, İsrail'in Şam'ın banliyösünün üzerinde gerçekleştirdiği füze saldırısını püskürtüyor” ifadelerine yer verildi. Askerî kaynaklara dayandırılan haberde İsrail'in füzelerinin çoğunun düşürüldüğü ifade edildi.⁵

3 Mart Çarşamba günü İran Bilim ve Teknoloji Bakanı Sorena Sattari yaptığı açıklamada İran'ın, Şam Serbest Ekonomik Bölgesinde (Damascus Free Zone) İnovasyon ve Teknoloji İhracatı Merkezi açtığını bildirdi. Merkezin, İranlı bilgi tabanlı şirketler ile Suriyeli şirketler arasında teknoloji ve inovasyon alanında ara bulucu olacağı düşünülüyor. Suriye Yüksek Öğretim ve Bilimsel Araştırmalar Bakanı Bassam İbrahim merkezin bilimsel iş birliği ilişkilerinin güçlendirilmesine ve Suriye üniversiteleri/eğitim hastanelerine ekipman sağlanmasına katkıda bulunacağını söyledi. Taraflar arasında İran'ın hastane

1 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/un-syria-commission-calls-for-immediate-cease-fire/2161024>

2 <https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/us-turkey-have-shared-interests-in-syria-state-department>

3 <https://learningenglish.voanews.com/a/neglect-drives-child-labor-in-syria-/5794609.html>

4 <https://www.miragenews.com/children-biggest-victims-of-10-years-of-war-in-522995/>

5 <https://sputniknews.com/middleeast/202102281082213306-explosion-heard-in-the-skies-above-syrias-damascus--sana/>

ekipmanları ihracatı için Suriye'ye vereceği 10 milyon ABD dolarına varan kredi anlaşması ile birlikte birçok ticari anlaşma imzalandı.⁶

Suriye iç savaşından ciddi boyutlarda etkilenen Halep Uluslararası Havalimanı'na sekiz senelik dönemin ardından ilk kez uluslararası bir firma tarafından uçuş gerçekleştirildi. Erbil'den gelen Fly Baghdad'a ait uçak 3 Mart günü Halep Havaalanı'na iniş yaptı. Halep Havaalanı Müdürü Muhammed Masri, Erbil-Halep arasında her hafta olmak üzere uçuşların düzenleneceğini ifade etti.⁷

• Fırat'ın Doğusu:

Suriye Muhalif ve Devrimci Güçler Ulusal Koalisyonu (SMDK) Heyeti, Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi (IKBY) başkenti Erbil'e düzenlediği 3 günlük diplomatik gezisini tamamladı. SMDK Başkanı Nasr Al-Hariri ve beraberindeki heyet, Mesut ve Mesrur Barzani gibi önemli Kürt liderlerle görüşmeler gerçekleştirdi. Heyetin Erbil'de görüştüğü taraflar arasında, Kürt Ulusal Meclisi (SKUK) Erbil Temsilciliği de yer aldı.⁸ ENKS'nin özgürleştirilmiş bölgelerdeki varlığının güçlendirilmesi ve yerel yönetimlere katılımının sağlanması gibi konuların masaya yatırıldığı bu görüşmelerin sekteye uğrayan PYD-SKUK birlik diyalogunu daha da zayıflatacağı ileri sürüldü. Ayrıca son aylarda PKK'ya karşı Türkiye ve IKBY'nin giderek ortak bir tavır almaya başlaması, YPG'ye karşı Suriyeli muhalifler ile ENKS'nin de ortak bir pozisyon alması sonucunu doğurdu.

ABD'ye ait yeni bir konvoy Irak'tan Suriye'ye geçiş yaptı. Askerî ve lojistik malzeme yüklü 35 tırdan oluşan bu konvoy, ABD'nin 2021'in başından bu yana YPG kontrolü altında bulunan bölgelere sevk ettiği 15. konvoy olarak kayda geçti.⁹

• Güney Suriye:

4 Mart Perşembe günü Dera kırsalında yer alan Nawa şehrinde, kimliği belirsiz silahlı kişiler tarafından gerçekleştirilen saldırıda bir rejim askerinin öldürüldüğü bildirildi. Aynı gün Dera'nın kuzey kırsalında yer alan Jasim'de üst düzey bir yetkili yine kimliği belirsiz silahlı kişiler tarafından uğradığı suikast sonucunda hayatını kaybetti. Suriye İnsan Hakları Gözlemevi'nin (SOHR) yayımladığı bilgilere göre, Haziran 2019'da Dera'da başlayan güvenlik kaosu 949'dan fazla saldırı ve suikast girişimi belgelendi. Bu saldırı ve suikastlar sonucunda 174'ü sivil; 275'i rejim askeri veya milis olmak üzere toplamda 614 kişi hayatını kaybetti.¹⁰

6 <http://sana.sy/en/?p=224722>

7 <http://sana.sy/en/?p=224677>

8 <https://en.etalaf.org/all-news/news/soc-concludes-3-day-official-visit-to-iraqi-kurdistan-region>

9 <https://www.syriahr.com/en/207446/>

10 <https://www.syriahr.com/en/207498/>

• İdlîb ve Harekât Bölgeleri:

İdlîbin güneybatısındaki Kafranbel beldesinde konuşlu Esad rejimi ordusuyla İran destekli yabancı terörist gruplardan oluşan rejim güçleri, 5 Mart 2021'de İdlîb'in güneyinde M4 kara yolu yakınlarındaki Bizebur köyüne karadan karaya atış yapılan silahlarla saldırı düzenledi. Saldırıda 2 sivil yaşamını yitirdi, yaralanan 2 sivil çevredeki hastanelere kaldırıldı.¹¹ Rejim tarafından 6 Mart'ta yapılan saldırıda ise İdlîb'in Eriha ilçesi hedef alındı ve 6 sivil bu saldırıda yaralandı.

Moskova mutabakatının yıl dönümü olan 5 Mart'ta, Fırat Kalkanı bölgesindeki önemli yerleşim yerleri olan Cerablus ve El Bab'a balistik füze saldırısı gerçekleştirildi. Suriye Muhalif ve Devrimci Güçler Ulusal Koalisyonu (SMDK), 4 sivilin hayatını kaybettiği ve 28 sivilin de yaralandığı saldırıdan Rusya'yı sorumlu tuttu.¹² Üç noktaya yapılan balistik füze saldırısında petrol rafine tesisleri ve akaryakıt tankerleri isabet alarak şiddetli patlamalar yaşandı.

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset:

Katolik dünyanın ruhani lideri Papa Francis, koronavirüsün (Covid-19) neden olduğu pandeminin etkisini sürdürdüğü bir ortamda ilk kez yurt dışına çıkarak Irak'ı ziyaret etti. Irak tarihinde ilk kez bir Papa tarafından ziyaret edilirken, Papa Francis Bağdat'ta Başbakan Mustafa el-Kazimi ve Cumhurbaşkanı Berham Salih ile görüşmesinin ardından Seyyidat'ül Necat Kilisesi'ni ziyaret etti.¹³ Papa'nın Bağdat'taki Mar Yusuf Kilisesi'nde düzenlediği ayine Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih, Parlamento Başkanı Muhammed el-Halbusi ve Iraklılar Koalisyonu Lideri Ammar el-Hekim de katıldı.¹⁴ Papa ayrıca ilk kez taklit mercii konumundaki bir ayetullahı ziyaret ederek Necef'te Iraklı Şiiilerin en büyük dinî merci Ayetullah Ali es-Sistani ile bir araya geldi.¹⁵ Ayetullah Sistani ile yaklaşık 50 dakika süren bir görüşme gerçekleştiren Papa, daha sonra Irak'ın güneyindeki Dikar vilayetindeki antik Ur kentine gitti.¹⁶ Ur kentinde Papa'yı Müslüman ve Hristiyan din adamları karşıladı. Hazreti İbrahim'in doğduğu kent olduğu düşünülen Ur'da birlik ve beraberlik çağrısı yapan Papa, "Kardeşliğimizi güçlendirmeliyiz. Barışçıl yaşamı inşa

11 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/esed-rejiminin-idlibe-saldirisinda-2-sivil-oldu/2165801>

12 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriye-muhalefeti-ulkenin-kuzeyine-duzenlenen-balistik-fuze-saldirisindan-rusyayi-sorumlu-tuttu/2166895>

13 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-ziyaretini-surduren-papa-terorizme-ve-dinin-manipule-edilmesine-hayir-diyoruz/2167319>

14 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/iraki-ziyaret-eden-papa-bagdattaki-mar-yusuf-kilisesinde-ayin-duzenledi/2167150>

15 <https://www.middleeastmonitor.com/20210306-pope-francis-meets-iraqs-top-shia-cleric-sistani/>

16 <https://turkish.aawsat.com/home/article/2845646/papa-ve-sistani-necefteki-gorusmede-ortak-sorunlar-ele-aldi>

etmeden ve birbirimize destek çıkmadan barış gelmez” dedi.¹⁷ Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımi, Katoliklerin ruhani lideri Papa Francis’in Ayetullah Sistani ile bir araya gelmesi ve Ur kentindeki dinler arası buluşma nedeniyle 6 Mart’ın Irak’ta “Ulusal Hoşgörü ve Birlikte Yaşama Günü” ilan edildiğini açıkladı.¹⁸

Papa Francis, Bağdat ve Dikar’daki temaslarının ardından Erbil kentindeki Franso Hariri Stadyumu’nda düzenlenen ayine iştirak etti. Stadyumdaki ayinde yaklaşık 10 bin kişinin toplandığı kaydedildi. Stadyumdaki törene Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Başkanı Neçirvan Barzani, Başbakan Mesrur Barzani, Başbakan Yardımcısı Kubat Talabani ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Irak Özel Temsilcisi Jeanine Hennis-Plasschaert’in yanı sıra bölgedeki diplomatik misyonlar, din adamları ve hükûmet yetkilileri de katıldı.¹⁹ Erbil’den sonra Musul’a giden Papa, terör örgütü IŞİD tarafından 2014’te yıkılan el-Ta-hira Kilisesi’nde terör saldırılarında hayatını kaybedenler için dua okudu. Papa, Hristiyanların Irak’tan ve Ortadoğu’dan göçünün sadece ilgili bireylere ve topluluklara değil, aynı zamanda geride bıraktıkları topluma da hesaplanamaz bir zarar verdiğini söyledi.²⁰

ABD Bağdat Büyükelçiliği, Papa’nın ziyaretinin Irak’ın önemine ışık tutacağını belirtti. Büyükelçi Matthew Tueller, Cumhurbaşkanlığı resepsiyonunda Papa Francis’i karşılayanlar arasında olmaktan onur duyduğunu dile getirdi ve Papa ile beraberindeki heyete ev sahipliği yaptığı için Irak hükûmetini ve halkını kutladı.²¹ Birleşik Krallık’ın Irak Büyükelçisi Stephen Hickey de Papa’nın Irak ziyaretinden duyduğu memnuniyeti kaydetti.²²

Pazartesi günü Dikar vilayetinin Nasıriye şehrindeki protestolara destek amaçlı Bağdat’ın Tahrir Meydanı’nda toplanan 60 kadar gösterici polis müdahalesiyle dağıtıldı. Polis ekiplerinin göstericilere müdahalesi sonucu beş kişi yaralandı.²³

• Güvenlik:

Çarşamba günü Irak’ın batısındaki Anbar vilayetinde ABD askerlerinin bulunduğu Ayn el-Esed Askerî Üssü’ne 10 roketle saldırı düzenlendi.²⁴ ABD Savunma Bakanlığı (Pentagon) Sözcüsü John Kirby, düzenlenen roketli saldırıda bir ABD’li sözleşmeli sivil per-

17 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-in-antik-ur-kentini-ziyaret-eden-papa-kardesligimizi-guclendirmeliyiz-cagrisi-yapti/2166735>

18 <https://turkish.aawsat.com/home/article/2845441/irakta-6-mart-ulusal-hosgoru-gunu-olarak-ilan-edildi>

19 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/papa-erbildeki-franso-hariri-stadyumunda-ayine-katildi/2167777>

20 <https://www.kurdistan24.net/en/story/24051-Christian-exodus-from-Iraq,-Middle-East-does-`incalculable-harm,-`-pope-says-in-Mosul>

21 <https://ina.iq/eng/10800-us-embassy-popes-historic-visit-will-highlight-the-importance-of-iraq.html>

22 <https://ina.iq/eng/10799-uk-ambassador-iraq-will-witness-a-great-openness-to-the-world.html>

23 <https://www.middleeastmonitor.com/20210301-five-injured-in-baghdad-protest-ahead-of-pope-visit-to-iraq/>

24 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-ta-abd-askerlerinin-bulundugu-ayn-el-esed-askeri-ussu-ne-roketli-saldiri/2162784>

sonelin kalp krizi geçirerek hayatını kaybettiğini açıkladı.²⁵ Üsteki roket, top ve havan önleme sistemlerinin devreye girdiğine dikkat çeken Kirby, ABD Savunma Bakanı Lloyd Austin'in saldırı konusunda bilgilendirildiğini aktardı.²⁶ ABD Başkanı Joe Biden, Irak'ta ABD askerlerinin de konuşlu olduğu Ayn el-Esed Hava Üssü'ne düzenlenen ve bir kişinin yaşamını yitirdiği saldırının faillerinin belirlenmesi için çalıştıklarını bildirdi.²⁷ Irak Ulusal Güvenlik Konseyi, Başbakan Kazimi önderliğinde Ayn el-Esed Askerî Üssü'ne yönelik saldırı hakkında toplantı düzenledi. Toplantının ardından Kazimi, "Üsse yapılan saldırının bir bahanesi olamaz. Bu saldırılar ülkenin gelişmesinin önünde engel oluyor" dedi.²⁸

Ninova Operasyonlar Komutanlığı, bölgedeki IŞİD kalıntıları temizlemek amacıyla geniş çaplı bir operasyon başlattı. Komutanlıktan edinilen bilgiye göre yakın zamandaki en geniş kapsamlı terörle mücadele girişimi olan operasyon Irak-Suriye sınırı ile Ninova'nın güneybatı kısmını kapsamaktadır.²⁹

Irak'ın Selahaddin vilayetinin Zareke bölgesindeki bombalı saldırı sonucu üç kişi yaşamını yitirdi, bir kişi ise yaralandı. Patlamanın ardından yaralıların hastaneye kaldırıldığı belirtilirken olay yerinde soruşturma başlatıldığı kaydedildi.³⁰

Çarşamba günü ABD önderliğindeki uluslararası koalisyon adına lojistik ekipman taşıyan bir konvoy, Bağdat'ın batı kesimlerinde bombalı saldırıya uğradı. Kaynaklara göre konvoyda maddi hasar meydana gelirken saldırıda ölen ya da yaralanan olmadığı kaydedildi.³¹

• Ekonomi:

Irak petrol ihracatı, ocak ayına göre artış göstererek şubat ayında günlük ortalama 2,96 milyon varile ulaştı. Petrol Bakanlığının açıklamasına göre şubat ayı petrol gelirleri beş milyar doları bulmuştur.^{32 33}

Irak Ulaştırma Bakanı Nasır Hüseyin El-Şibli, Türkiye ve Irak arasında yeni bir sınır kapısının açılmasına ve iki ülke arasında demir yolu ulaşımının sağlanmasına öncelik verileceğini

25 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/pentagon-iraktaki-ayn-el-esed-ussune-duzenlenen-roket-saldirisinda-bir-kisinin-oldugunu-acikladi/2163969>

26 <https://www.thenationalnews.com/mena/iraq/us-civilian-contractor-dead-after-rocket-attack-on-iraq-s-al-asad-military-base-1.1176646>

27 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-baskani-biden-iraktaki-usse-saldirinin-faillerinin-belirlenmesi-icin-calisiyoruz/2163955>

28 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1654375101416357>

29 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/PMF-launches-a-vast-military-operation-in-Nineveh>

30 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1654300348090499>

31 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/An-IED-explosion-in-a-convoy-of-the-Coalition-in-Baghdad>

32 <https://www.reuters.com/article/iraq-oil-exports-int/iraqs-oil-exports-rise-to-2-96-million-bpd-in-february-says-ministry-idUSKBN2AT2KF>

33 <https://www.iraq-businessnews.com/2021/03/02/iraq-oil-exports-rise-in-february-2/>

açıkladı. Iraklı Bakan, T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu ile yaptığı toplantının ardından paylaştığı açıklamada projenin uygulanması için somut adımların tanımlandığını ifade etti.³⁴

• Sağlık & Sosyal Hayat:

Çin hükûmetinin Irak'a hibe ettiği 50 bin adet Sinopharm covid-19 aşısı pazartesi günü Bağdat'a ulaştı. Koronavirüs aşısını taşıyan uçak Bağdat Uluslararası Havalimanı'na indi.³⁵ Aşıların teslimatının ardından Irak Sağlık Bakanlığı, salgına karşı ülke genelinde aşı dağıtım çalışmalarının başladığını duyurdu. Irak Sağlık Bakanı Hasan el-Temimi, koronavirüs aşılara ilişkin yaptığı açıklamada "Bugün Bağdat'ta sağlık çalışanlarına yönelik aşılama çalışması başladı" dedi.³⁶ Ayrıca Petrol Bakanı İhsan Abdülcabbar, iki hafta içinde Irak'a bir milyon doz Sputnik aşısının tedarik edilmesi için Rusya ile bir anlaşma yapıldığını duyurdu.³⁷

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset:

5-8 Mart arasında Irak'a bir ziyaret gerçekleştiren Katoliklerin ruhani lideri Papa Francis, Bağdat'ta Cumhurbaşkanı Berham Salih ve Başbakan Mustafa Kazimi ile görüştü. Irak'taki Şiilerin en büyük dinî merci Ayetullah Sistani ile de Necef'te bir araya gelen Papa, 7 Mart'ta Erbil'e geçti. Erbil'de Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) yetkilileri ile temalarının ardından Musul'a giden Papa, tartışmalı bölgelerden biri olan ve Hristiyanların başkenti olarak da anılan Hamdaniye ilçesine bir ziyaret gerçekleştirdi. Papa, El Tahrir el-Kubra Kilisesi'nde gerçekleştirilen ayinde, bir Hristiyan kadından terör örgütü IŞİD'in 6 Ağustos 2014'te Hamdani'ye düzenlediği saldırı ve o anda yaşananları dinledi. Burada yaptığı konuşmasında sadece binaların restore edilmesinin değil, aynı zamanda toplumların da birleştirilmesinin önemine değinen Papa "Allah'ın bu topraklara barış getireceğine inanıyoruz" ifadelerini kullandı.³⁸

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı ve Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, 5 Mart'ta Bağdat'ı ziyaret eden Papa Francis için hazırlanan karşılama törenine katılarak karşılama töreni esnasında kendine ayrılan koltuğu terör örgütü IŞİD tarafından kaçırılan Türkmen kadına bıraktı. IŞİD tarafından kaçırılan kadınların verdiği mücadeleyi takdir etmek ve

34 <https://www.iraq-businessnews.com/2021/03/01/turkey-iraq-plan-new-border-crossing-rail-link/>

35 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1653373748183159>

36 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1653525238168010>

37 <https://ina.iq/eng/10757-the-minister-of-oil-announces-the-agreement-to-supply-one-million-doses-of-the-russian-vaccine.html>

38 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-ziyaretini-surduren-papa-terorizme-ve-dinin-manipule-editmesine-hayir-diyoruz/2167319>

dikkat çekmek amacıyla koltuğunu teslim ettiğini belirten Salihi, Papa'nın Irak ziyaretinin ülkedeki toplumsal barış açısından önemli olduğunu kaydetti.³⁹

Kerkük Arap Meclisi Sözcüsü Hatem Tayi tarafından yapılan açıklamada, KDP'nin eski Irak Parlamentosu Milletvekili Şahvan Abdullah'ın Kerkük'ün Araplaştırılmakta olduğu yönündeki sözlerine tepki gösterdi. Söz konusu açıklamanın Kerkük'teki mevcut durumunun kötüye gitmesine neden olabilecek ve kentteki sosyal barışı bozabilecek nitelikte olduğu belirtilerek KDP yetkililerinin bu tür söylemlerden kaçınması gerektiği ifade edildi. Milliyetçi motivasyonla yapılan bu açıklamaların seçimlerden önce özellikle yapıldığına dikkat çeken Tayi, kentteki medya ve sivil toplum kuruluşları vasıtasıyla herkesin gerçeği takip edebildiğini vurguladı.⁴⁰

Fetih Koalisyonu Musul Milletvekili Muhtar Musevi, 2 Mart tarihinde Irak Başbakanı Mustafa Kazımî'yle bir görüşme gerçekleştirdi. Musevi'nin, Irak Başbakanı'na Musul'un Telafer ilçesi noktasında bölge halkının taleplerini iletteği; özellikle Telafer'e bağlı köylerin güvenliğine ve kamu hizmetlerinin artırılmasına önem vermesini istediği belirtildi. Musevi'nin ayrıca, Sino köyünden kaçırılan 400 ailenin akıbetlerinin bir an önce açığa kavuşturulması için bir komisyonun kurulması gerektiğini Kazımî'ye iletteği aktarıldı.⁴¹

IKBY'nin Bağdat ile diyalog sorumlusu Halit Şuvan, Kerkük Valiliğini kentte Araplaştırma politikaları uygulamakla suçladı. Kerkük'teki Araplaştırma politikasının eski rejim politikasına benzer şekilde ilerlediğini söyleyen Şuvan, Kerkük'ün eninde sonunda gerçek halkı tarafından yönetileceğini öne sürdü. Kerkük ve diğer tartışmalı bölgelerin 140. madde kapsamına girdiğini ifade eden Şuvan, bu bölgelerin normalleşme, nüfus sayımı ve referandumla çözülmesi gerektiğini belirtti. Şuvan ayrıca Bağdat'taki bazı siyasi tarafların başarısızlıklarını örtbas etmek için IKBY ile Kerkük üzerinden bir kriz yaratmak istediğini ifade etti.

Peşmerge yetkilisi Nuri Hama Ali ise tartışmalı bölgelerde güvenliği sağlamak için federal güçlere yardımcı olmaya hazırlıklı olduklarını, Peşmerge güçlerinin Irak güvenlik güçlerinin resmî olarak bir parçası olduğunu belirtti. Hama Ali ayrıca Peşmerge'nin IŞİD'e karşı mücadelede etkin rol aldığını vurgulayarak Kerkük'te IŞİD'in yarattığı güvenlik boşluklarının önüne Peşmerge'nin geçebileceğini öne sürdü.⁴²

Irak Parlamentosunda bir basın toplantısı düzenleyen ITC Kerkük Milletvekili Ahmet Haydar, Kerkük'teki güvenlik kurumları ile Valilik bünyesindeki görevlere kentin tüm

39 <https://www.facebook.com/558014920898846/posts/4140268952673407/>

40 <https://www.almaalomah.com/2021/03/02/523179/>

41 <https://www.facebook.com/2010157639251758/posts/2808355219431992/>

42 <https://baghdadtoday.news/ar/news/147202/A>

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset:

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Parlamentosu bahar dönemi toplantıları 1 Mart'ta başladı. İlk toplantı, Parlamento Başkanı Yardımcısı Hemin Hevrami başkanlığında gerçekleştirildi. Hevrami, IKBY Parlamentosunun Bağdat ile Erbil arasındaki mali müzakereleri ciddiyetle denetlediğini belirtti. Ayrıca Hevrami, şubat ayında Erbil'de gerçekleştirilen füze saldırısını korkak bir saldırı olarak betimleyerek "Teröristler Erbil'in güvenliğini bozmaya ne kadar çalışırsa çalışsın güvenlik güçlerimiz ve milletimizin iradesinden daha güçlü olmayacaktır" dedi. Diğer yandan parlamento oturumunda Goran Hareketi Milletvekili Ali Hama Salih ve Kürdistan Adalet Toplumu Milletvekili Abdülstar Macid, Erbil'de beş gazeteci ve aktivistin altışar yıl hapis cezasına çarptırılmasını dile getirdi. İki vekil, basın özgürlüğünün sağlanması, suçluların adilce cezalandırılması ve hükûmetin yargıya karışmaması konusunda parlamentonun önemli rol oynaması gerektiğini vurguladı.⁴⁸

KDP Lideri Mesud Barzani, eski Irak Başbakanı ve Vataniye İttifakı Lideri İyad Allavi ile bir araya geldi. Erbil'in Selahaddin kasabasında gerçekleşen görüşmede, Irak'taki siyasi süreç ve son gelişmeler ele alındı. Irak'ta yapılması planlanan erken seçimlerin de konuşulduğu görüşmede, seçimlerin yanı sıra Irak'taki siyasi süreç ve birlikte yaşamın önündeki engel ve tehditler de masaya yatırıldı.⁴⁹

5 Mart Cuma günü Bağdat'a iniş yapan Papa Francis'in karşılanması, Kürt siyasi liderler arasında fikir ayrılıklarına sebep oldu. IKBY'deki tüm siyasi parti liderlerine Irak Cumhurbaşkanlığı tarafından davet gelmesine rağmen sadece KYB Eş Başkanı Lahur Cengi Bağdat'a giderek diğer Iraklı siyasi liderler ile Papa'yı karşıladı.⁵⁰ Cengi'nin Bağdat'a gidişi, KYB Eş Başkanı'nın KDP'den ziyade Bağdat ile daha yakın olduğu görüşlerini gündeme getirdi. Goran Hareketi Başkanı Ömer Said Ali dâhil olmak üzere KDP yetkilileri ise Papa'yı Bağdat yerine Erbil'de karşılamayı tercih etti. Haber kaynakları Kürdistan İslami Birliği Partisi (Yekgirtu) Genel Sekreteri Selahaddin Bahaddin, Kürdistan Adalet Toplumu Başkanı Ali Bapir ve Yeni Nesil Hareketi Başkanı Şehsuvar Abdülvahid'in Papa'yı karşılamak için Bağdat ya da Erbil'e gitmeyeceklerini aktardı.⁵¹

KDP Lideri Mesud Barzani, dört günlük Irak gezisi kapsamında Erbil'e gelen Papa Francis ile özel bir görüşme gerçekleştirdi. Papa, IKBY'de farklı etnik ve dinî yapıların korun-

48 <https://lvinpress.com/3485/>

49 <https://www.basnews.com/tr/babat/673315>

50 <https://www.facebook.com/553415444729749/posts/5117964214941493/>

51 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=7953

duğunu vurguladı.⁵² IKBY Başkanı Neçirvan Barzani, Papa Francis'i Erbil'de ağırlamaktan onur duyulduğunu belirterek "IKBY'de barış, din özgürlüğü ve kardeşliğe olan kalıcı bağlılığımızı yineliyoruz" dedi.⁵³

• Ekonomi:

23 Şubat günü IKBY Bakanlar Kurulu, bölgedeki vilayetlere ayrılan bütçeyi değerlendirdi. Bütçenin tartışıldığı toplantıya Erbil, Süleymaniye, Duhok ve Halepçe Valileri katıldı. Bütçede 128 milyar dinar Erbil'e, 115 milyar Süleymaniye'ye, 77 milyar Duhok'a, 30 milyar ise Halepçe'ye olmak üzere toplam 350 milyar dinarlık bir fon oluşturuldu. Bütçe payının illerin nüfusuna oranla hesaplandığı kaydedildi. Halepçeli aktivistler, vilayet nüfusu ölçümünün Halepçe'nin aleyhine olduğunu iddia ederek Halepçe'nin daha fazla bütçeye ihtiyacı olduğunu ileri sürdü.⁵⁴

Irak Parlamentosu KDP Grubu Başkan Vekili Viyan Sabri, 2021 Irak Bütçe Tasarısı'nın parlamentoda oylamaya sunulmadan önce bütçedeki IKBY payı üzerine siyasi ittifak yapılmasının beklendiğini söyledi. Sabri, şimdiye kadar IKBY'e önerilen bütçe payı konusunda ve Erbil'in günlük ortalama 250 bin varile ulaşan petrol geliri ile IKBY toplam gelirin %50'sinin Bağdat'a gönderilmesi hususunda hiçbir öneri sunulmadığını belirtti.⁵⁵ Öte yandan Irak Parlamentosu Kürdistan Adalet Toplumu Milletvekili ve Maliye Komisyonu Üyesi Ahmed Hacı Raşid, Irak 2021 bütçesinde IKBY payı sorunu üzerine hâlâ hiçbir ittifak yapılmadığını ve Irak siyasi partilerinin son kararının beklendiğini ifade etti.⁵⁶

• Güvenlik:

IKBY Güvenlik Ajansı, Erbil Ceza Mahkemesi tarafından 16 Şubat'ta ajanlık faaliyetleri suçlaması ile altışar yıl hapis cezası çarptırılan beş gazeteci ve sivil aktivistin itiraflarını yayımladı. Güvenlik Ajansı, 16 Şubat'ta "ulusal güvenliği tehdit ettikleri" suçlamasıyla altışar yıl hapis cezasına çarptırılan beş kişinin videolu itiraflarını kamuoyu ile paylaştı. Güvenlik Ajansının yayımladığı videoda IKBY'nin güvenliğini çökertmeye yönelik faaliyetlerini itiraf eden şahıslar, PKK ve bazı taraflara, IKBY güvenlik güçleri ve idari yetkilileri hakkında istihbari bilgi sağladıklarını ve eylem planladıklarını anlattı. Şebeke üyeleri, IKBY'nin güvenlik güçlerine ait bina ve karargâhlarının görüntülerini, Peşmerge birliklerinin hareketlerini ve ayrıca IŞİD karşıtı koalisyona ait bilgileri PKK ve çalıştıkları diğer taraflara aktardıklarını ifade etti. Şebeke üyelerinin PKK üyeleri ile yaptıkları yazılı ve

52 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/070320219>

53 <http://krdnews.info/necirvan-barzani-baris-ve-din-ozgurlugune-olan-kalici-baglilikimizi-yineliyoruz>

54 <http://diplomaticmagazine.net/opinion/3720>

55 <https://esta.krd/46176/>

56 <http://www.westganews.net/dreja.aspx?=hewal&jmara=98173&Jor=1>

sözlü görüşmelerin de belgeleri paylaşıldı. Güvenlik Ajansı açıklamasında, “Şahısların çalışmalarının hiçbir şekilde gazetecilik ve sivil aktivistlikle bir alakasının olmadığı tespit edilmiştir. Aksine sözde gazetecilik ve sivil aktivistlik adı altında farklı planları güttükleri ortaya çıkmıştır” ifadeleri kullanıldı.⁵⁷ Güvenlik Ajansı tarafından yayımlanan açıklama ve itiraf videosu kamuoyuna da yansıdı. Siyasi partiler, milletvekilleri ve sivil toplum kuruluşları tarafından konuya ilişkin açıklama yapıldı. KYB, Goran Hareketi ve muhalif siyasetçiler, aktivistlerin itiraf videosunun tehdit altında çekildiğini iddia etti. 16 Şubat’ta mahkeme oturumuna katılan IKBY Goran Hareketi Milletvekili Ali Hama Salih, oturumda sanıkların itiraflarının çoğunu reddettiğini ifade etti.⁵⁸ Ayrıca Goran Hareketi tarafından yapılan açıklamada, mahkeme oturumunda duyulan sözler ile Güvenlik Ajansının yayımladığı videodaki sözler arasında çelişki bulunduğu vurgulandı.⁵⁹ Öte yandan 2020 Ağustos ayında istifa eden IKBY Parlamentosu Kürdistan Adalet Toplumu Milletvekili Soran Ömer “Elde ettiğim bilgilere göre altışar yıl hapis cezasına çarptırılan aktivistlerin zindandan çıktıktan sonra ölmeleri için yemeklerine zehir konulmuştur” dedi.⁶⁰

26 Şubat’ta Irak Parlamentosu Goran Hareketi Milletvekili Galib Muhammed bıçaklı saldırıya uğradı. Süleymaniye Polis Müdürlüğü Sözcüsü Şerkevt Ahmed Muhammed, saldırırganın kimliğinin tespit edildiğini ancak zanlının Süleymaniye’den kaçtığını aktardı.⁶¹

• Sağlık & Sosyal Hayat

IKBY’de tespit edilen Covid-19 vaka sayısı toplam 110.256’ya yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı 3.534 olarak kaydedildi. Virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısı ise 104.353’e ulaştı.⁶² IKBY Sağlık Bakanı Saman Berzenci yaptığı açıklamada Çin üretimi Sinopharm aşısının Erbil’e ulaştığını ifade etti. Bakan Berzenci, “Koronavirüs aşısı IKBY içinde paylaşılacak ve ilk etapta sağlık çalışanları ve koronavirüse karşı savunmasız olanlar aşılacak” dedi.⁶³ Sivil toplum kuruluşları mensupları halkın aşıya güvenini sağlamak için önce IKBY Başkanı, Başbakanı ve Bakanların aşılmasını çağrısında bulundu. Öte yandan Erbil Havalimanı Genel Müdürü Ahmed Hoşyar; ABD, Fransa, Hindistan başta olmak üzere 21 ülkeden gelecek yolcuların IKBY’yi ziyaret etmesinin yasaklandığını açıkladı.⁶⁴

57 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/040320219>

58 <https://www.facebook.com/330509840320751/posts/3973267589378273/>

59 <https://www.millettpress.com/Detail.aspx?Jiamre=133102>

60 <https://www.awene.com/detail?article=44864>

61 <https://www.westganews.net/dreja.aspx?hewal&jmara=98253&Jor=1>

62 <https://esta.krd/47181/>

63 <https://www.basnews.com/tr/babat/673075>

64 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/0203202116>

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Cemal Kaşıkçı cinayeti hakkındaki istihbarat raporunun kamuoyuna açılmasının ardından ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ned Price, ABD ve Suudi Arabistan arasındaki ilişkiyi doğru temele oturtmaya çalıştıklarını belirtti. Biden yönetiminin Muhammed bin Selman'a herhangi bir yaptırım uygulamayı düşünmediği, Suudi Arabistan ile ilişkilerini koparmayı değil, ilişkilere tekrar yön vermeyi istedikleri de bildirildi.⁶⁵

Sınır Tanımayan Gazeteciler (Reporters Without Borders), Cemal Kaşıkçı cinayeti ile bağlantılı olarak Muhammed bin Selman ve dört üst düzey yetkili hakkında insanlığa karşı suç işlendiği gerekçesiyle Alman mahkemesinde dava açtı.⁶⁶

Aktivistler, Suudi Arabistan'ın halka duyurulmayan düşünce mahkûmlarını serbest bırakmaya başlayacağını duyurdu. Gelecek günlerde siyasetçilerin, fotoğrafçıların, yazarların ve gazetecilerin de serbest bırakılacağı belirtildi.⁶⁷ BM insan hakları uzmanları, Suudi Arabistan'ın haklarında idam cezası kararı verilen üç Şii genci serbest bırakmasını talep etti.⁶⁸

Suudi Genelkurmay Başkanı Korgeneral Feyyaz er-Ruveyli, Irak'a ikili güvenlik iş birliği üzerine görüşmek için bir ziyarette bulundu. Bu bağlamda Irak Genelkurmay Başkanı Korgeneral Abdulemir Reşid ile görüştü. Geçen hafta Suudi Kraliyet Sarayı'na insansız hava araçlarıyla yapılan saldırının Irak'tan kaynaklandığı iddia edilmişti.⁶⁹

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Dubai Emiri Muhammed bin Raşid el-Maktum'un kızı Şeyha Latifa'yı zorla alıkoyduğunun ortaya çıkması üzerine Şeyha Latifa'nın hayatta olduğuna dair kanıt talebinde bulunmuştu. Hafta içi yapılan açıklamada bu yöndeki çağrılar henüz karşılık bulmadığı belirtildi. Sözcü Robert Colville, bu konu hakkında kendisine yöneltilen soru üzerine henüz böyle bir kanıt olmadığını söyledi.⁷⁰

BAE'nin ilk İsrail Büyükelçisi Muhammed Mahmud el Haca hafta başında İsrail'e giderek Cumhurbaşkanı Reuven Rivlin'e güven mektubunu sundu. El Haca daha sonrasında

65 <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/1/us-defends-not-sanctioning-mbs-for-khashoggi-hit>

66 <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/2/reporters-without-borders-sues-saudi-crown-prince-over-khashoggi>

67 <https://www.middleeastmonitor.com/20210306-saudi-arabia-releases-prisoners-of-conscience-not-known-to-public/>

68 <https://www.reuters.com/article/idUSKBN2AV1VS>

69 <https://www.bna.bh/en/9killedinarmyhelicoptercrashineasternTurkey.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDiHFQuPVD3bpzmO%2fqxE%2fiPQ%3d>

70 <https://www.middleeastmonitor.com/20210306-un-yet-to-receive-proof-that-sheikha-latifa-is-alive/>

İsrail Dışişleri Bakanı Gabi Eşkenazi ile bir toplantı yaptı. Toplantı sonrasında yapılan açıklamada iki ülke arasındaki ilişkileri geliştirme yollarının görüşüldüğü belirtildi.⁷¹

BAE merkezli Gulf Islamic Investment şirketi Avrupa çapında hızlı yatırımlar olarak adlandırdığı plan çerçevesinde Paris'te yer alan Altair Towers'ı 301 milyon dolar karşılığında satın aldığını açıkladı. Bu satın alım ile şirket şimdiye kadarki en büyük gayrimenkul anlaşmasını gerçekleştirmiş oldu.⁷²

• Katar

Katar Dışişleri Bakanı Muhammed bin Abdurrahman bin Casım Al Sani, Arap Birliği toplantısı için Mısır'a gitti. Bu ziyaret 2017 yılında başlatılan ambargo sonrasında Katar tarafından Mısır'a yapılan ilk üst düzey ziyaret olarak kayıtlara geçti. Katar Dışişleri Bakanı, Arap Birliği'nin dışişleri bakanları toplantısına başkanlık etti.⁷³ Toplantı sonrasında basın toplantısında konuşan Bakan, Mısır ile olan ilişkilere de değinerek iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi için çaba gösterildiğini belirtti. Bakan ayrıca Mısırlı meslektaşı Samih Şükri ile bir toplantı yaptığını dile getirdi. Toplantının çok olumlu bir havada gerçekleştiğini de sözlerine ekledi.⁷⁴

Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamid Al Sani Suudi Veliyaht Prensi Muhammed bin Selman ile telefonda görüştü. Görüşme, Yemen'de faaliyet gösteren İran destekli Husilerin Suudi Arabistan topraklarına yönelik düzenlediği füze saldırıları sonrasında gerçekleşti. Görüşmede Katar Emiri, ülkesinin Suudi Arabistan'ın güvenliğine, istikrarına ve egemenliğine destek verdiğini dile getirdi. Aynı zamanda 24 Şubat'ta bir ameliyat geçiren Muhammed bin Selman'a geçmiş olsun dileklerini dile getirdi. Telefon görüşmesinde değinilen bir başka konu da bölgedeki son gelişmeler oldu. İki ülkenin ortak bir Arap ve Körfez eylemini teşvik etme konusundaki isteklilikleri vurgulandı.⁷⁵

• Kuveyt

Başbakan Şeyh Sabah, bazı milletvekillerinin itirazıyla karşılaşması gerekçesiyle görevlendirdiği dört bakan yerine farklı seçimler yaptı.⁷⁶ Kuveyt Emiri Şeyh Neva'ın onaylamasıyla yeni kabine yemin ederek göreve başladı.⁷⁷ Yeni kurulan kabinede eski millet-

71 <https://www.middleeastmonitor.com/20210301-uaes-1st-ambassador-to-israel-submits-credentials/>

72 https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-03-02/paris-towers-fetch-301-million-as-gulf-firm-bets-big-on-europe?utm_content=middleeast&utm_source=twitter&utm_campaign=socialflow-organic&utm_medium=social

73 <https://www.mofa.gov.qa/en/all-mofa-news/details/1442/07/19/qatar-chairs-155th-regular-arab-league-council-session-at-the-ministerial-level>

74 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/qatar-egypt-eager-to-restore-warm-relations/2164108>

75 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/qatar-affirms-support-for-saudi-arabias-security/2160163>

76 <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/3/kuwait-swears-in-new-government-amid-mounting-crisis>

77 <https://gulfnews.com/world/gulf/kuwait/kuwait-emir-issues-decree-approving-new-cabinet-1.1614708116206>

vekillerinin ve teknokratların olduğu belirtildi. İçişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcılığı görevlerini yürüten Enes Halid es-Salih, tekrar bakan olarak atanmadı. Bazı isimlerin ise parlamento ile hükûmet arasında bir köprü görevi görmesi beklenmektedir.⁷⁸

• Umman:

Umman'ın 2021 yılında 2,24 milyar Umman riyali (5,82 milyar dolar) bütçe açığı beklediği bildirilmiştir. Bankalarla birlikte çalıştığı ve 2,2 milyar dolar borç alacağı belirtilmiştir.⁷⁹

Umman Dışişleri Bakanı Seyid Bedr bin Hamed el-Buseydi, Kuveytli mevkidaşı Şeyh Dr. Ahmed Nasır ile bir görüşme gerçekleştirdi. Dostça ilişkilere vurgu yapılan görüşmede, iş birliğinin artırılmasına dikkat çekilirken bölgesel ve küresel gelişmelere de değinildi.⁸⁰

• Bahreyn

Arap Ligi'nin 155. Olağan Dışişleri Bakanları Toplantısı'na Bahreyn'i temsilen Dışişleri Bakan Yardımcısı Abdullah bin Faysal katıldı. Toplantıda İran ve Türkiye'nin, Arap ülkelerinin iç işlerine karıştığı iddiası ve buna karşı yapılması gerekenler görüşüldü. Türkiye'nin bazı Arap ülkelerinde bulunan askerî varlığı tehdit olarak nitelendirildi.⁸¹

• Yemen

Yemen Enformasyon Bakanı'nın danışmanı Muhtar er-Rahbi, BAE'nin Sokotra'ya askerî sevkiyat yapmaya devam ettiğini açıkladı. Bununla beraber bölgeye askerî yetkililer gönderdiğini de ifade etti. Rahbi, yardım taşıdığı iddia edilen bir emirlik gemisinin Sokotra'ya yanaşıp askerî mühimmat boşalttığına dair ellerinde kanıt olduğunu belirtti.⁸² Rahbi tarafından yapılan açıklamalar, Sokotra Limanı Müdürü tarafından da doğrulandı. Daha sonrasında BAE destekli Güney Geçiş Konseyi (GGK)'nin hükûmetteki temsilcilerinden Ulaştırma Bakanı Abdulselam Hamid, Liman Müdürü Riyad Süleyman'ı görevden alarak GGK'ya yakın olarak bilinen Muhammed Salim Muhammed'i bu göreve aday olarak gösterdi.⁸³

ABD Yemen Özel Temsilcisi Tim Lenderking'in Körfez turu kapsamında Umman'ın başkenti Maskat'ta Husiler ile bir görüşme yaptığı belirtildi. Görüşmeye dair resmî bir açıklama

78 <https://gulfnews.com/world/gulf/kuwait/kuwait-emir-approves-new-formation-of-government-1.77574916>

79 <https://gulfnews.com/business/banking/oman-agrees-22-billion-loan-with-large-group-of-banks-1.1614760681679>

80 <https://www.timesofoman.com/article/omans-foreign-minister-holds-talk-with-kuwaiti-counterpart>

81 <https://www.bna.bh/en/BahrainattendsArabcommitteesmeeting.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDpqaQowXO8iuwcrYQCToD%2bU%3d>

82 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/uae-sends-military-officials-to-yemeni-island-adviser/2161735>

83 <https://www.middleeastmonitor.com/20210306-stc-dismiss-socotra-port-director-following-uae-arms-ship-reveal/>

lama yapılmazken bilgi aktaran kaynaklar, ABD'li yetkilinin Husileri ateşkes yapmaya ve Marib'e yönelik saldırılarını durdurmaya çağırıldığını ifade etti.⁸⁴ Daha sonrasında ABD Hazine Bakanlığı bir açıklama yaparak Husilerin üst düzey iki komutanının yaptırım listesine alındığını duyurdu. Bu kişilerin birçok sivilin hayatını kaybetmesine neden olan saldırılardan sorumlu oldukları belirtildi.⁸⁵ Husiler de bunun üzerine bir açıklama yaparak ABD'yi Yemen'deki savaşı uzatmakla suçladı.⁸⁶

Öte yandan Birleşmiş Milletler (BM) Yemen'deki insani krizin etkilerini hafifletmek için bir bağış toplantısı düzenledi. Bu yıl hedef 3,85 milyar dolar olarak duyurulmuştu. Fakat toplantı sonucunda katılımcı devletler 1,7 milyar dolarlık bağış taahhüdünde bulundu. Bu miktar geçen senenin de altında kaldı. Toplantı sonrası BM Genel Sekreteri Antonio Guterres ve İnsani ve Acil Durum Yardımlarından Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı Mark Lowcock açıklamalarda bulunarak toplantı sonucunu "hayal kırıklığı" olarak nitelendirdi.⁸⁷

Son olarak Yemenli diplomatik kaynakların belirttiğine göre Yemen ile Katar arasındaki diplomatik ilişkilerin yeniden kurulması beklenmektedir. Buna göre Yemen Dışişleri Bakanı Ahmed Avad bin Mübarek'in yakın zamanda Katar'a bir ziyarette bulunarak Katarlı mevkidaşı ile bir araya gelmesi bekleniyor. Yemen 2017 yılında Katar'a karşı uygulanmaya başlanan ambargo çerçevesinde bu ülke ile diplomatik ilişkilerini kesmişti.⁸⁸

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Mısır'ın geçen hafta Akdeniz'de hidrokarbon arama çalışmalarında parselleri ruhsatlandırırken Türkiye'nin 13 Kasım 2019'da Birleşmiş Milletler'e bildirdiği kıta sahanlığını dikkate almasına binaen Dışişleri Mevlüt Çavuşoğlu yaptığı açıklamada "Mısır, bizim kıta sahanlığımıza saygı göstermeye devam ediyor, biz bunu olumlu karşılıyoruz" ifadelerinde bulundu. Çavuşoğlu ayrıca iki ülkenin ilişkilerinin seyrine göre Mısır ile deniz yetki alanlarını müzakere ederek bir anlaşma imzalanabileceğini belirtti.⁸⁹ Ayrıca Millî Savunma Bakanı Hulusi Akar da yaptığı açıklamada yaşanan olayın çok önemli bir gelişme olduğunu ve bunun devam etmesini beklediklerini dile getirdi. Akar, Türkiye'nin Mısır ile tarihsel, kültürel birçok ortak değerinin olduğunu ve bunların aktive olmasıyla önümüzdeki günlerde farklı gelişmeler yaşanabileceğini sözlerine ekledi.⁹⁰

84 <https://www.reuters.com/article/idUSKBN2AV1VH>

85 <https://www.middleeastmonitor.com/20210302-us-blacklists-two-leaders-of-yemens-houthi-movement/>

86 <https://www.middleeastmonitor.com/20210304-houthis-accuse-us-of-prolonging-war-in-yemen/>

87 <https://www.middleeastmonitor.com/20210303-un-disappointed-by-outcome-of-yemen-funding-event/>

88 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yemenli-diplomat-katarla-iliskilerin-yeniden-baslayacagini-soyledi/2166448>

89 <https://www.reuters.com/article/us-turkey-egypt-mediterranean/turkey-says-it-may-negotiate-maritime-demarcation-with-egypt-idUSKBN2AV1B0?rpc=401&>

90 <https://www.trtworld.com/turkey/turkey-egypt-s-respect-for-turkish-continental-shelf-important-44782>

Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah El Sisi, Sudan'a gerçekleştirdiği ziyarette Sudan Devlet Başkanı Abdülfettah Burhan ile görüştü. Sisi, yaptığı açıklamada Etiyopya tarafından inşa edilen Rönesans Barajı'na değinerek Mısır ve Sudan'ın çıkarları ve hakları hesaba katılmadan tek taraflı olarak oldubittiye getirilmeye çalışılan bu projeye karşı olduklarını dile getirdi.⁹¹ Ayrıca Mısır Dışişleri Bakanı Samih Şükri, Sudan'ın Rönesans Barajı üzerinde uzlaşmak için ABD, Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler ve Afrika Birliği'nden oluşan dörtlü bir aracılık modeli önerisini desteklediklerini açıkladı.⁹²

Katar Dışişleri Bakanı Abdurrahman El Sani, Kahire'de düzenlenen Arap Ligi'nin 155. Olağan Oturumu'na katılmasının ardından Mısırlı mevkidaşı Samih Şükri ile görüştü. Sani, yaptığı açıklamada Katar ve Mısır'ın sıcak ilişkiler kurmaya hevesli olduklarını söyledi.⁹³

• Libya

BM tarafından bir süredir Libya'ya yerleştirilmek istenen uluslararası gözlemcilerin bu hafta Trablus'a ayak bastığı açıklanmıştır. Bu küçük ekibin, çeşitli şehirleri dolaşıp özellikle 5+5 Ortak Askerî Komitesi gibi gruplarla yakından ilgilenerek BM planlamasına katkı sağlaması ve BM Güvenlik Konseyi için bir rapor hazırlaması beklenmektedir.⁹⁴

Bu hafta yeni Başbakan Dibeybe, mecliste güvenoyu alması gereken 27 bakanlıktan oluşan yeni kabine ve hükûmet planını sunmuştur. Dibeybe yaptığı açıklamada, gereken niteliklere sahip ve coğrafi dağılımın dengelendiği bir ekip kurulduğunu belirterek bütün Libyalıların temsil edileceğinin altını çizmiştir.⁹⁵ Temsilciler Meclisinin ise 8 Mart Pazartesi günü yeni hükûmete verilecek güvenoyunu değerlendirmek üzere Sirte'de bir araya geleceği bilinmektedir.⁹⁶

BM Libya Özel Temsilcisi Jan Kubis görüşmelerine bu hafta da yoğunlukla devam etmiştir. Bu kapsamda Kubis Türk Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ile Libya'nın güncel durumunu değerlendirmiştir. Bakanlık tarafından yapılan açıklamada Türkiye'nin, Libya'nın istikrar ve barışı için desteğini sürdüreceğinin altı çizilmiştir.⁹⁷ Ayrıca Kubis pazar günü, Mısır Dışişleri Bakanı Samih Şukri ile de Libya'daki barış sürecini hızlan-

91 <https://www.reuters.com/article/us-sudan-egypt/egypts-sisi-puts-pressure-for-ethiopia-dam-deal-on-sudan-visit-idUSKBN2AY0CV?rpc=401&>

92 <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2021/02/dam-nile-egypt-ethiopia-sudan-international-water.html>

93 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/qatar-egypt-eager-to-restore-warm-relations/2164108>

94 <https://www.libyanexpress.com/un-deployed-ceasefire-monitors-arrive-and-meet-with-libyas-new-presidential-council/>

95 <https://www.libyaobserver.ly/news/dbeibah-submits-27-minister-cabinet-libyan-hor-vote-confidence>

96 <https://www.libyaherald.com/2021/03/07/unsmil-fake-news-about-bribery-report-must-not-derail-tomorrows-hor-gnu-confidence-granting-session/>

97 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/kubis-meets-turkish-foreign-minister-discuss-recent-libyan-developments>

dırmanın yollarını değerlendirmiştir. Şukri, Kubis'in ona çeşitli Libyalı taraflarla yaptığı görüşmelerin çıktısını sunduğunu belirtmiştir. Şukri ayrıca, siyasi rotanın tamamlanması gerektiğini ve bu kapsamda Libya Parlamentosunun yeni hükûmet yapısını tartışmak ve 24 Aralık'ta yapılması planlanan seçimlere yoğunlaşmak üzere toplanması gerektiği vurgusunu da yapmıştır.⁹⁸

• Tunus:

Çarşamba günü Tunus Başbakanı Hişam Meşişi, Rus Dışişleri Bakanı Lavrov ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirerek Covid-19 aşularının Tunus'a ulaşım sürecinin hızlandırılmasını talep etmiştir. Başbakan yaptığı açıklamada, iki ülke arasındaki ilişkilerinin kuvvetlendirilmesi hususunu da tartıştıklarını belirtmiştir.⁹⁹

Özellikle Başbakan Meşişi'nin kabine revizyonu kararından sonra Başbakanı'nın, Cumhurbaşkanı Kays Said ile ilişkileri gerilmiş ve Başbakan'ın istifa edeceği iddiaları yer almıştır. Bu hafta Meşişi, istifa kararı almasının söz konusu olmadığını açıklamıştır. Meşişi ayrıca, Covid-19 ile mücadele sürecinin Tunuslu yetkilileri birleştirmesi gerektiğinin altını çizmiştir.¹⁰⁰ Ülkenin gündemini meşgul eden bir diğer konu ise Birleşik Arap Emirlikleri'nden Tunus'a aşı transfer edildiğine dair haberler olmuştur. Bunun üzerine Cumhurbaşkanlığı, 500 bin doz aşının alındığını fakat herhangi bir üst düzey yetkilinin aşı olmadığını açıklamıştır.¹⁰¹

Halk tarafından düzenlenen protestolar ise hâlâ sürmektedir. Başkentte bir grup gösterici bu hafta da ülkedeki siyasi, sosyal ve ekonomik kaosu protesto etmiştir. Göstericiler ayrıca, daha önceki protestolarda göz altına alınanların serbest bırakılması taleplerini de duyurmuştur.¹⁰²

Son olarak, bu hafta Tunus İçişleri Bakanlığı yaptığı açıklamada kıyılarında Avrupa'ya yasa dışı göç etmeye çalışan 30 kişiyi durdurduğunu bildirmiştir. Yakalananların yargıya bildirileceği de belirtilmiştir.¹⁰³

98 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/kubis-discusses-egyptian-foreign-minister-%E2%80%98moving-along-libyan-political-path%E2%80%99>

99 <https://allafrica.com/stories/202103040173.html>

100 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunusta-cumhurbaskani-ile-cekime-yasayan-basbakan-mesisi-istifasinin-soz-konusu-olmadigini-acikladi/2166949>

101 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/baenin-tunusa-hibe-ettigi-asilar-ulkedeki-siyasi-krizi-derinlestirdi/2167458>

102 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunusta-siyasi-ve-ekonomik-kriz-protesto-edildi/2167156>

103 http://www.ansamed.info/ansamed/en/news/sections/generalnews/2021/03/02/migrants-30-stopped-in-port-of-tunis_243c7a04-ff96-4c2c-bbe0-654748716049.html

• Cezayir

Geçtiğimiz günlerde yeniden sokaklara dökülmüş olan Cezayir halkı, protestolarını hâlâ sürdürmektedir. Halk Covid-19 sebebiyle gösterilerine ara vermişti. “Köklü değişim” talebinde olan bazı göstericiler, değişimin yeterli olmadığı iddiasıyla eski Cumhurbaşkanı Buteflika döneminde başladıkları ayaklanmalarını sürdürdüklerini belirtmişlerdir.¹⁰⁴

Cumhurbaşkanı Tebbun ise yaptığı açıklamada, göstericilerin çoğu talebini yerine getirdiklerini açıklamıştır. Tebbun açıklamasında, ülkenin ordusunun “profesyonel” ve “siyasetten uzak” olduğunu belirtmiş, yönetimin ise şeffaf olduğunun altını çizmiştir.¹⁰⁵

Cumhurbaşkanı Tebbun’un geçtiğimiz günlerde duyurmuş olduğu parlamentonun feshi ve erken seçim kararına Cezayir’den tepkiler yükselmiştir. Cezayir muhalefet partileri eşzamanlı düzenlenecek belediye ve meclis seçimlerine karşı çıkmaktadır. Tebbun’un fesih kararının ve erken seçime gitme arzusunun ise anayasa veya seçim yasalarıyla uyumadığı iddiaları mevcuttur.¹⁰⁶

Son olarak bu hafta Fransa’dan gelen açıklamada Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, Cezayir direnişi aktivistlerinden Ali Bumincil’in Fransız ordusu tarafından işkence gördüğünü ve katledildiğini doğrulamıştır. Macron, Bumincil’in çocuklarıyla Elysee Sarayı’nda görüşmüş ve babalarının “intihar” ettiği iddialarını yalanlayarak öldürüldüğünü itiraf etmiştir.¹⁰⁷

• Fas

Fas Dışişleri Bakanlığı yaptığı açıklamada Alman hükûmeti ile ilişkilerinin Fas için hayati önem taşıyan konularda derin yanlış anlaşılmalara nedeniyle kesildiğini duyurdu. Konuya ilişkin yapılan yorumlarda bu durumun Almanya’nın Fas’ın Batı Sahra egemenliğini tanımama ve Almanya’nın geçen sene Libya ile ilgili düzenlenen toplantıya Fas’ın çağrılmamasıyla ilgili olabileceği dile getirildi.¹⁰⁸ Ayrıca bazı yorumlarda ise geçen sene Alman hükûmetine ait “Deutsche Welle” yayın organının Fas’taki insan hakları durumunun sorgulandığı bir video yayınlaması olabileceği ihtimalleri de gündeme getirildi.¹⁰⁹ Almanya Dışişleri Bakanlığından yapılan açıklamada, Almanya açısından diplomatik ilişkilerin bozulması için bir sebep olmadığı ve Almanya ve Fas’ın yıllardan beri birçok

104 <https://www.reuters.com/article/us-algeria-protests/in-revival-of-street-movement-algerians-protest-for-second-friday-idUSKBN2AX208?rpc=401&>

105 <https://www.middleeastmonitor.com/20210303-algerias-president-we-have-met-most-of-protesters-demands/>

106 <https://english.aawsat.com/home/article/2840326/algeria%E2%80%99s-opposition-parties-reject-holding-early-legislative-elections>

107 <https://www.france24.com/en/france/20210303-france-algeria-macron-admits-torture-freedom-fighter>

108 <https://www.middleeasteye.net/news/morocco-germany-embassy-contact-cut-diplomatic-slights>

109 <https://www.bnnbloomberg.ca/morocco-downplays-decision-to-suspend-contact-with-germany-1.1570877>

alandanda birlikte çalışmakta olduğu vurgulandı. Açıklamada, Almanya'nın Fas'a yönelik politikalarında değişen bir şey olmadığı ifadeleri yer aldı.¹¹⁰ Bakanlık ayrıca Fas'ın Berlin Büyükelçisi'ni acil toplantıya çağırıldı.¹¹¹

Cezayir Devlet Başkanı Abdülmecid Tebbun bir televizyon kanalında yaptığı konuşmada Cezayir ile ilgili yapılan yalan haberlerin %97'sinin Fas ve İsrail kaynaklı olduğunu söyledi. Tebbun ayrıca Batı Sahra sorununun takipçisi olmaktan vazgeçmeyeceğini de dile getirdi.¹¹²

ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

Rusya ve Kazakistan OPEC+ toplantısında alınan karara göre nisan ayında petrol üretimlerini artıracaklarını açıkladı. Nisan ayında Rusya'nın günde 130 bin varillik üretim artışı gerçekleştireceği ve Kazakistan'ın ise günde 20 bin varillik üretim artışı gerçekleştireceği açıklandı. Yapılan açıklamada, Suudi Arabistan'ın günlük 1 milyon varillik gönüllü kesintiye devam edeceği de bildirildi. Rusya ve Kazakistan haricindeki OPEC+ üyelerinin ise var olan kesintiye devam edecekleri bildirildi.^{113,114,115}

Rusya Dışişleri Bakanı Sergei Lavrov, 8-12 Mart 2021 tarihleri arasında BAE'yi, Suudi Arabistan'ı ve Katar'ı enerji piyasalarını görüşmek üzere ziyaret edeceğini açıkladı.¹¹⁶

Hindistan devletine ait beş farklı Kamu Sektörü Teşebbüsü (PSUs) Moskova'da bir enerji merkezi ofisi açtıklarını bildirdi. Hindistan Petrol ve Doğal Gaz Bakanı, karşılıklı yatırım ve enerji ticareti için bir ikili iş birliğinin sağlanması adına birlikte çalışacaklarını açıkladı.¹¹⁷ Ayrıca, Rusya ile enerji alanındaki ilişkileri geliştirmek için Task Force on Gas kurulmasını değerlendirdiklerini, Rus Novatek Firmasının Arktik LNG-2 projesi için uzun vadeli bir sözleşmeyi değerlendirdiklerini bildirdi.¹¹⁸

110 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/almanya-disisleri-bakanligi-fas-ile-iliskilerimizin-bozulmasi-icin-sebep-yok/2163790>

111 <https://www.morocoworldnews.com/2021/03/336467/german-foreign-ministry-summons-moroccan-ambassador-for-meeting/>

112 <https://www.morocoworldnews.com/2021/03/336447/tebboune-97-of-fake-news-about-algeria-comes-from-morocco/>

113 <https://www.aa.com.tr/en/energy/international-organization/opec-agrees-to-extend-output-cuts-for-another-month/32059>

114 <https://www.reuters.com/article/oil-opec-cuts/update-4-opec-broadly-extends-oil-cuts-into-april-sources-say-idUSL2N2L20UQ>

115 <https://www.investors.com/news/oil-prices-opec-meeting-march-2021-saudi-arabia-russia-production-deal/>

116 <https://www.reuters.com/article/us-oil-opec-russia-lavrov-idUSKBN2AW1MM>

117 <https://www.wionews.com/india-news/india-opens-energy-office-in-moscow-to-increase-focus-in-the-sector-367519>

118 <https://global.foreignaffairs.co.nz/2021/03/04/mil-osi-russia-russia-and-india-will-focus-on-cooperation-in-the-gas-sector/>

Pakistan-Katar-BAE doğal gaz boru hattı projesi olan Körfez-Güney Asya Projesi'nin (GUSA) fizibilite çalışmalarının tamamladığı bildirildi. Pakistan'ın Rusya ile imzaladığı doğal gaz boru hattı projesinin inşaatına 2021 Temmuz ayında başlanacağı da kaydedildi. 1.100 kilometrelik boru hattının maliyetinin 2 milyar USD olduğu ve yıllık 12,4 milyar metreküp gaz taşıyacağı açıklandı.^{119 120}

Suudi Aramco, Güney Kore merkezli Hyundai Ağır Sanayi Holding ile bir anlaşma imzaladığını duyurdu. Anlaşmaya göre Hyundai'nin mavi hidrojen üretmek için Suudi Aramco'dan LPG temin edeceği bildirildi. Üretim sürecinde elde edilen ve depolanan CO₂'den Suudi Aramco Şirketine de sağlanacağı bildirildi. Ayrıca Hyundai'nin 2025 yılına kadar faaliyete geçirmeyi planladığı aynı anda LPG ve CO₂ taşıyabilen gemiler tasarladığı ve ayrıca amonyak yakıtlı ile çalışan ve amonyak taşıyabilen gemiler üzerinde çalıştığı da bildirildi.¹²¹

Macaristan, Azerbaycan ile ikili ilişkilerin geliştirilmesini istediklerini açıkladı. Azerbaycan'ın yeniden yapılandırılmasına destek olmak istediklerini ve özellikle gelecekte Azerbaycan gazını almak istediklerini bildirdi.¹²²

• Ortadoğu

Suriye'nin Türkiye sınırında balistik bir füze saldırısı gerçekleştirildiği bildirildi. Füze saldırısının, Cerablus ve El-Bab yakınlarında yerel bir petrol rafinerisine zara verdiği ve saldırı sonucu patlamalar meydana geldiği de açıklandı.¹²³

Suriye'nin Deyr ez Zor bölgesinin doğusunda bulunan Ebu Kashab yerleşkesindeki boru hattına ateşe verildiği bildirildi. Herhangi bir can kaybı olmadığı belirtilen saldırıyı kimse üstlenmedi. Bölgede IŞİD'in faal olduğu kaydedildi.¹²⁴

Libya Ulusal Petrol Şirketi (NOC) yaptığı açıklamada, Ras Lanuf rafinerisinde kayaklı davanın sonuçlandığını ve temyiz sonucuna göre Libya Emirates Petrol Rafineri Şirketinin (LERCOC), NOC'ye 115 milyon USD ve faiz ödemesi yapacağını bildirdi.¹²⁵

119 <http://www.opex.ir/fa/news/28891/درخ-یم-زاگ-رطق-زان-اتس-کاپ-ن-اری-زاگ-یب-ای-زاب-تس-کش>

120 <https://gulfnnews.com/uae/pakistan-qatar-pursue-gas-pipeline-project-1.375060>

121 <https://fuelcellsworks.com/news/saudi-aramco-hyundai-heavy-industries-and-saudi-aramco-sign-deal-to-cooperate-on-hydrogen-project/>

122 https://www.azernews.az/oil_and_gas/176753.html

123 <https://www.reuters.com/article/syria-security-north-blasts-int-idUSKCN2AX25S>

124 <https://www.nwaonline.com/news/2021/feb/28/attack-on-syria-gas-line-sets-off-blaze-abducted/?news-world>

125 <https://www.reuters.com/article/libya-noc-court-rule/update-1-libyas-noc-says-paris-court-confirmed-that-lerco-must-pay-it-115-million-plus-interest-idUSL2N2KY0JM>

BM Libya Destek Misyonu ve Libya Ekonomik Çalışma Grubu Uluslararası Takip Konseyi, Libya'daki elektrik sorununa dikkat çekerek Libya hükûmet yetkililerinin acilen gerekli harcamaların yapılması gerektiğini ve bunun için fon istediklerini açıkladı.¹²⁶

Libya'dan yüklenen Aframax ve Suezmax tipi tankerlerinin navlun primlerinin azaldığı bildirildi. Libya'dan Akdeniz'e giden Aframax tipi tanker, 4 Mart 2021'de w92.5 ile Ceyhan Limanı'ndan Akdeniz'e giden Aframax ile priminin eşit olduğu değerlendirildi.¹²⁷

Filistin Yasama Konseyindeki Hamas grubunun üyeleri, 21 Şubat 2021 tarihinde Filistin Yatırım Fonu ile Mısır Doğal Gaz Holding Şirketi EGAS arasında Gazze Şeridi'ne doğal gaz boru hattı projesi için imzalanan anlaşmayı yasal olarak kabul etmediklerini dile getirdi. Filistin Yasama Konseyi Başkan Yardımcısı, Ramallah'taki Filistin otoritesinin hiçbir şekilde Filistin halkı ve devleti adına uluslararası bir anlaşma imzalamayacağını açıkladı.¹²⁸

İsrail, Akdeniz'deki petrol sızıntısına İran bağlantılı bir geminin neden olduğunu düşündüklerini bildirdi. İran'a ait korsan bir tankerin İran'dan Suriyeye petrol taşıırken açık denizde boşaltım yaptığının düşünüldüğü bildirildi. Ancak Greenpeace, İsrail Çevre Bakanı'nın iddialarının asılsız olduğunu, İsrail devletinden bağımsız olarak kendi soruşturmalarını yürüteceklerini bildirdi.^{129 130 131}

İsrail Enerji Bakanı yaptığı açıklamada, bütün Ortadoğu'nun enerji güvenliği için diğer bölgesel ekonomilerle İsrailin elektrik şebekesinin bütünleşebileceğini açıkladı. Elektrik şebekesinin Avrupa'ya kadar uzanabilecek bir projenin barış ve düşük emisyonla hizmet edebileceği belirtildi.^{132 133} İleride Körfez ülkeleri ile elektrik ve gaz projeleri üzerine çalışmalar yapılabileceğini bildirdi.¹³⁴

İran'ın, Asyadaki LNG yarışına büyük Kuzey Pars Sahası ile katılmaya hazırlandığı bildirildi. Rusya, Çin, Almanya ve Güney Kore ile LNG tedariki için görüşüldüğü kaydedildi. Kuzey Pars Sahası'nın 5 milyar USD'si upstream, 11 milyar USD'si downstream olmak

126 http://www.xinhuanet.com/english/africa/2021-03/05/c_139784988.htm

127 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/shipping/030521-libyan-freight-premiums-subside-amid-consistent-output>

128 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/palestine-egypt-gas-deal-illegal-gaza-lawmakers/2163709>

129 <https://www.haaretz.com/israel-news/.premium-greenpeace-slams-israeli-minister-s-baseless-claim-accusing-iran-of-eco-terrorism-1.9591473>

130 <https://apnews.com/article/israel-iran-persian-gulf-tensions-smuggling-environment-d7999a68942e2d4780cf6c9b6638e7c4>

131 <https://energy.economictimes.indiatimes.com/news/oil-and-gas/israel-accuses-iran-of-link-to-oil-spill-off-its-shores/81325952>

132 <https://www.energyvoice.com/oilandgas/africa/offshore-africa/304216/egypt-israel-emission-ships/>

133 <https://www.arabnews.com/node/1819301/business-economy>

134 <https://www.jpost.com/opinion/do-the-abraham-accords-open-up-new-energy-opportunities-comment-661159>

üzere toplam 16 milyar USD'lik yatırıma ihtiyacı olduğu bildirildi. İlk aşamada 46 kuyudan en az 100 milyar metreküp gaz elde edilebileceği bildirildi.¹³⁵

Yemenli Husilerin Suudi Aramco'nun Kızıldeniz'deki tesisini Quds-2 füzesiyle vurduğu iddia edildi. Saldırı sonrası tesisin zara göremediği de açıklandı.^{136 137 138}

Yemen'in petrol zengini bölgesi olan Marib'de hükûmet yanlısı güçler ile Husiler arasında çatışma çıktığı ve çıkan çatışmada 90 kişinin öldürüldüğü bildirildi.¹³⁹

BAE, ADNOC için Yüksek Petrol Konseyi (SPC) adında yeni bir konsey kurduklarını ve 2030 yılına kadar petrol üretim kapasitelerini arttırmak için 2025 yılına dek 122 milyar USD'lik bütçeyi onayladıklarını açıkladı. Günlük 4 milyon varil olan petrol üretim kapasitesinin 2030 yılına kadar günlük 5 milyon varile çıkarmayı hedefledikleri de bildirildi.¹⁴⁰

ADNOC, yeni ICE Murban Ham Petrol Vadeli İşlem Sözleşmesi'nin ilk ticari sözleşme ayından başlayan Murban, Upper Zakum, Das ve Umm Lulu sınıfı ham petrollerinden hedef pazar kısıtlamalarını kaldıracağını açıkladı.¹⁴¹

Mısır'ın, Doğu Akdeniz Gaz Forumu'nda belirlenen İsrail-Mısır-GKRY-Yunanistan-AB rotasında sorunlarla karşılaşılması durumunda Yunanistan'a rota değişikliği ile ilgili değerlendirme önerileri sunabileceğini açıkladı.¹⁴²

135 <https://oilprice.com/Energy/Natural-Gas/Iran-To-Join-LNG-Race-In-Asia-With-Huge-North-Pars-Development.html>

136 <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/4/yemens-houthis-say-they-fired-missile-at-saudi-aramco-site-2>

137 <https://www.google.com/amp/s/www.dailyherald.com/amp-article/20210304/news/303049998/>

138 <https://www.arabnews.com/node/1816691/saudi-arabia>

139 <https://www.arabnews.com/node/1820821/middle-east>

140 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/natural-gas/022821-uaes-abu-dhabi-forms-new-board-for-adnoc-amid-spending-sprees>

141 <https://www.adnoc.ae/en/news-and-media/press-releases/2021/adnoc-announces-removal-of-destination-restrictions-on-its-crude-grades>

142 <https://www.euractiv.com/section/energy/news/athens-and-cairo-mull-changing-the-route-of-eastmed-pipeline/>

RUS BASININDA ORTADOĞU GÜNDEMİ (1-7 MART 2021)

• Joe Biden'in İdeolojik Saldırısı Neden Başarısız Olacak?

Rusya'nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi sayfasında Konseyin Genel Müdürü Andrey Kortunov'un "Joe Biden'in İdeolojik Saldırısı Neden Başarısız Olacak?" [başlıklı değerlendirmesi yayımlandı](#). Makalede, Joe Biden yönetiminin dış politikasında insan haklarına ve demokrasinin değerlerine değinilerek Biden'in bu hususlara Cumhuriyetçi seleflerinden daha fazla vurgu yapacağını açık görüldüğü ifade edilmiştir. Analist, önümüzdeki yıllarda hiç şüphesiz Beyaz Saray ve Dışişleri Bakanlığından demokrasi ve insan hakları konusunda daha güçlü açıklamalar duyulacağı uyarısında bulunmuştur. Bununla birlikte yazar, yeni ABD ideolojik saldırısının ne kadar başarılı olacağına dair ciddi şüphelerinin olduğunu ifadelerine eklemiştir. Uzmanla göre, Biden yönetiminin Rusya ve Çin'in (ve ayrıca İran, Kuzey Kore, Venezuela vb.) insan hakları ihlallerine yönelik sert eleştirileri yönlendirmesi zor olmayacaktır. Sonuçta bu ülkeler ABD'nin müttefiki değildir.

• İran Artık UAEA'da Bulunmuyor

Avusturya'nın başkenti Viyana'da düzenlenen ve gündemdeki ana konunun İran'ın nükleer programı olduğu Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA) yönetim kurulunun toplantısı Rusya basınında geniş yer buldu. "Komersant" gazetesinin 1 Mart tarihli sayısında yayımlanan "[İran Artık UAEA'da Bulunmuyor](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan makalede İran'ın, AB'nin nükleer krizi çözmek için Amerika ile temaslara başlama önerisini geri çevirmesi "Tahran, nükleer kriz ile ilgili konuda ABD ile temaları reddetti" olarak değerlendirilmiştir. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Enerji ve Güvenlik Merkezi Direktörü ve Moskova Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Konferansı Başkanı Anton Khlopkova göre Tahran'ın son açıklamaları diyalogdan vazgeçmesi olarak görülmemelidir. Yazara göre, İran yönetimi son aylarda yaptığı açıklamalarda ABD'nin nükleer anlaşmaya geri dönmesi hâlinde İran'ın da anlaşma kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmeye hazır olduğunu belirtmektedir. Ama ABD tarafından hiçbir adım atılmaması Tahran'ın yaklaşımında değişiklik yapmamasına neden olmaktadır. Ayrıca İranlı yetkililer, Ortak Kapsamlı Eylem Planı'nın restorasyonu için koordineli adımlar atılması veya "yol haritasının" gerektiğini defalarca vurgulasalar da bu diyalog olmadan mümkün değildir. Uzman, İran'ın görüşten vazgeçmesinin temel nedeninin, Biden'in nükleer anlaşmaya geri

dönme konusundaki seçim vaadini yerine getirmemesiyle ilgili olduğunu belirtmiştir. İran'daki yaklaşan cumhurbaşkanlığı seçimlerine de değinen analist, nükleer anlaşma konusunun seçim kampanyasında en önemli hususlardan biri hâline geleceğini vurgulamıştır. Rus analist, Joe Biden'ın İran'a yaptırımlarda istenen gevşemeyi getirmediğine dikkat çekerek İran'ın, nükleer anlaşma etrafındaki durumunun hâlâ zor olduğu ancak umutsuz olmadığı yorumunu yapmıştır.

Konu ile ilgili görüşlerini paylaşan Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü Kıdemli Araştırmacı ve Rusya Devlet Beşerî Bilimler Üniversitesi Çağdaş Doğu Bölümü Doçenti Lana Rawandi-Fadai ise İran'ın, Amerika ile görüşmeyi reddetmesine rağmen İranlı muhafazakârlar bile Ortak Kapsamlı Eylem Planı'nın onlar için büyük önem arz ettiğine inandıklarını söylemiştir. Yazara göre "Sorun, güçlü bir anlaşmaya geri dönme koşullarına dayanmaktadır. İran tarafı, Biden'ın önce yaptırımların kaldırılmasıyla ilgili bir kararname imzalamasını veya en azından bu konuda bazı garantiler vermesi talebinde bulunuyor." Analist, ABD'nin İran politikasının tartışmalı olduğuna da dikkat çekmiştir: "Washington Tahran'dan talepte bulunurken kendisi ne tür karşılıklı adımlar atmaya hazır olduğunu yanıtlamaktan hâlâ kaçınıyor. Aynı zamanda, ABD Hava Kuvvetlerinin Suriye-Irak sınırındaki İran yanlısı gruplara yönelik saldırılarının arka planında İran'la diyaloga hazır olduğuna dair yeni açıklamalar Tahran-Washington ilişkilerinde istikrarı bozan bir başka unsur hâline geldi."

• **Uzmanlar, İran ile ABD Arasında Yeni Bir Savaşı Öngördü**

Irak'ın Ayn el Esad kentindeki ABD Askerî Üssü'nün 3 Mart'ta roket saldırısına uğraması Rusya basınında yer buldu. "Moskovskiy Komsomolets" gazetesinin 3 Mart tarihli sayısında yayımlanan "[Uzmanlar, İran ile ABD Arasında Yeni Bir Savaşı Öngördü](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan makalede olay, "Ortadoğu'daki askerî durum yeniden kötüleşti" şeklinde değerlendirilmiştir. Saldırının, Suriye-Irak sınırındaki İran destekli gruplara ABD hava saldırılarından sonra meydana geldiğini söyleyen askerî uzmanlar, yeni Amerikan yönetiminin Ortadoğu'da büyük çaplı bir çatışmayı ortaya çıkarabileceği öngörülerinde bulunmuşlardır. Yazıda görüşlerine başvuru Askerî Uzman Yuri Lya-min'e göre, bölgedeki çatışma gelişmeye devam edecek ve bunun temel nedenleri İran ile ABD arasındaki ilişkilerde yaşanan diplomatik çıkmazdır. Bu nedenle bu durumun çözümü diplomatik alanda aranmalıdır. Biden iktidara geldiğinden beri İran ile ABD arasındaki ilişkilerin ölü bir noktada durduğuna değinen uzman "İran, Washington'dan garantiler ve tavizler talep ederken Beyaz Saray buna ilk olarak Tahran'ın başlaması gerektiğini söylüyor" demiştir.

Ayrıca, Rus askerî uzman bu konuda İnan yönetimini haklı bulmaktadır: “Bu konuda İnan’ı anlamak mümkündür. Çünkü ABD, Trump yönetimindeyken nükleer anlaşmadan çekildi. Bu nedenle ilk adımı Amerika’nın atması gerektiğine inanıyorlar.” Yuri Lyamin, müzakerelerde meydana gelen bu gibi çıkmazların askerî harekâta yol açabileceği konusunda da uyardı. Nitekim şiddetlenmenin İnan ile ABD arasındaki ana çatışma alanı olan Irak’ta meydana gelmesi bir tesadüf değil. Çatışmanın devam etmesiyle her iki tarafın da olumsuz etkilendiğine değinen analist, durumun daha da kötüye gidebileceği tahmininde bulundu ve sonucun ABD’nin misillemesinin büyüklüğüne bağlı olduğunu belirtmiştir.